Käytösongelmien listauksesta

Luonnetyöryhmä on, jalostustoimikunnan pyynnöstä, päivittänyt Ilmoitettujen terveys- ja käytösongelmien listalle käytösongelmia koskevat otsikoinnit helpottamaan käytösongelmien ilmoittamista yhdistykselle. Käytösongelmia ilmoitettaessa omistajalla/kasvattajalla on harvoin virallista lausuntoa ongelmasta eläintenkouluttajalta ja/tai eläinlääkäriltä ja ongelman nimeäminen voi olla omistajalle ja kasvattajallekin välillä haastavaa.

Uudella otsikoinnilla ja sen avaamisella tässä jutussa toivomme helpottavamme käytösongelmien ilmoittamista julkiselle listalle. Kuten terveysongelmien kohdalla, on myös käytösongelmien kirjaaminen julkisesti näkyviin tärkeää, jotta ongelmia pystyttäisiin jatkossa vastustamaan jalostuksella tehokkaammin. Ongelmien julkiseksi ilmoittaminen ei missään nimessä ole koiran, sen kasvattajan tai omistajan mustamaalaamista, vaan yhteistä vastuunkantamista rodusta ja sen terveemmästä ja tasapinoisemmasta tulevaisuudesta. Seuraavassa käydään läpi käytösongelmien otsikointia ja avataan hiukan otsikoiden tarkoitusta. Mikäli sinua jää mietityttämään jokin asia uudessa otsikoinnissa, niiden tarkoituksessa tai tarvitset apua koirasi käytösongelman "luokitteluun" voit olla yhteydessä luonnetyöryhmään: luonne.havannalaiset@gmail.com .
Vastuu terveys- ja käytösongelmien listan ylläpidosta ja sisällöstä on Havannalaiset ry:ssä jalostustustoimikunnalla: listaa koskevia ilmoituksia, korjauksia, palautetta ja kysymyksiä voit lähettää "ota yhteyttä" -sivun kautta osoittaen viestisi jalostustoimikunnalle tai suoraan listavastaavalle: jalostussihteeri@gmail.com .

Pelko- ja ahdistuneisuushäiriöt-otsikon alle on kirjattu yleistynyt arkuus, sosiaalinen pelko, ei-sosiaalinen pelko ja eroahdistus. Yleistyneellä arkuudella tarkoitetaan tilannetta, missä koira pelkää ihmisiä ja muita eläimiä, sekä yleisesti ottaen ympäristön asioita (ohittavat skuutit, betoniporsaat, tuulen lennättämät lehdet yms.).
Sosiaalisella pelolla kuvataan koiraa, joka pelkää/arastelee ihmisiä ja toisia koiria/eläimiä yleensä, mutta on muuten reipas kulkemaan ympäristössä, kuin ympäristössä. Koira ei kavahda esimerkiksi ohittavia rullalautoja tai jää kauhistelemaan lenkkipolun varrelle ilmestynyttä työmaa-aitaa.
Ei-sosiaalinen pelko kohdistuu taas elottomiin asioihin. Koira voi olla hyvinkin reipas ihmisten ja toisten koirien kanssa, mutta uusi tietyömaa-aita tai ohittava skuutti aiheuttaa koirassa selkeän pelkorektion. Uutta poikkeavaa asiaa ei uskalleta lähestyä edes oman ihmisen kanssa ja esteen ohittaminen/matkan jatkaminen vaatii paljon kannustusta ja apua omalta ihmiseltä.
Eroahdistunut koira ei halua olla erossa omasta ihmisestään. Yksin jäädessään koira haukkuu, ulvoo, ulostaa, juo vettä ja/tai hajottaa paikkoja stressitilan noustessa koko ajan. Omistajan palatessa kotiin koira on selvästi ahdistunut ja saattaa jopa täristä ja/tai läähättää voimakkaasti. Eroahdistusta ei pidä sekoittaa tylsistymiskäytökseen. Yksin jätetty koira voi tehdä tuhojaan kotona, vaikka se ei olisi lainkaan ahdistunut. Yleensä tällöin on kyseessä hyvin energinen koira, jolla vaan yksinkertaisesti on tylsää yksin ollessaan.

Fobiat-otsikon alle on kirjattu ötökkäkammo (hallitsematon pelko lentäviä hyönteisiä kohtaan), ääniarkuus (hallitsematon pelko äkillisille, koville äänille), alusta-arkuus (hallitsematon pelko erilaisia alustoja kohtaan) ja korkean paikan kammo (hallitsematon pelko korkeita paikkoja kohtaan, mistä on näkymä alas esim. pöydällä oleminen tai avoportaiden yläpäässä liikkuminen). Näistä suureen osaan voit tutustua lisää kotisivujen luonne ja käyttäytyminen-sivulta löytyvällä videolla.

Aggressiivisuus ja reaktiivisuus- otsikon alle kerätään ilmoitukset pelkoaggressiivisuudesta, resurssiaggressiivisuudesta ja reviiriaggressiivisuudesta.
Pelkoaggressiivisuus astuu näkyviin koirilla, jotka ovat voimakkaassa pelkotilassa ja kokevat, ettei heillä ole muuta mahdollisuutta päästä tilanteesta pois. Tai kun koira kokee lähestymisen erittäin pelottavana/uhkaavana. Pelkoaggressiivinen koira voi toimia ilman selkeää varoitusta ja tästä syystä onkin tärkeää, että tällaisen koiran omistaja kertoo koiraa käsitteleville ihmisille avoimesti, jos koiralla on ollut taipumusta käyttäytyä aggressiivisesti. Näin tilanteesta saadaan turvallinen kaikille. Pelkoaggressiivisen koiran kanssa olisi myös erittäin tärkeää treenata kuonokopan käyttö koiralle tutuksi ja miellyttäväksi tempuksi.
Resurssiaggressiivinen koira turvautuu aggressioon, kun koiran hallussa olevaa ruokaa, leluja, puruluita ja/tai esimerkiksi sohvatilaa tai omaa ihmistä lähestytään. Resursseihin liittyvä aggressio näkyy lievimmillään murinalla ja/tai sillä, että koira ns. blokkaa haluamansa tavaran voimakkaasti kehollaan sitä tavoittelevalta ihmiseltä. Pahimmillaan resurssiaggressiivisuus on välitöntä hyökkäystä jo, kun koiran tärkeäksi kokemaa asiaa lähestytään, vaikka vain esim. ohittamistarkoituksessa. Normaalia koirien välistä puruluiden, ruuan, lelujen ja luiden itsellä pitämiseen liittyvää lievää murinaa yms. ei pidä sekoittaa resurssiaggressiivisuuteen!
Reviiriaggressiivisuus näkyy hyvin voimakkaana ja aggressiivisena oman pihan ja /tai kodin puolustamisena. Elekielessä näkyy hampaita ja äänenkäyttö sekä koiran olemus on hyvin voimakasta ja hyökkäävää. Tätä käytöstä ei saa sekoittaa normaaliin, ja havannankoirille ominaiseen, hälytyshaukkuun!

Stressi- ja ylivilkkaushäiriöt- otsikon alle listataan impulsiivisuus ongelmat, ylivilkkaus/keskittymiskyvyttömyys sekä stressiherkkyys. Impulsiivisuudesta tulee ongelma silloin, kun koira ei mieti lainkaan, mitä se on tekemässä. Erittäin impulsiivinen koira voi saattaa itsensä jopa hengenvaaraan, kun toiminta tapahtuu paljon ennen, kuin aivot ehtivät mukaan.
Ylivilkkaus/keskittymiskyvyttömyys rasittaa koiraa itseään henkisesti, mutta on haastava ominaisuus myös omistajalle käsiteltäväksi. Ylivilkas/keskittymiskyvytön koira huomioi, ja on kiinnostunut, aivan kaikesta ympärillään tapahtuvasta (oksan rasahdus, lehtien lentäminen, verhon heilahdus yms.). Tällainen koira ei yleensä pysty rentoutumaan kunnolla esim. tavallisella lenkillä. Tällainen koira on myös yleensä omistajalleen erittäin haastava koulutettava, kun koulutustilanteissa koiran huomio menee kaikkeen ympärillä tapahtuvaan, eikä itse koulutustilanteeseen.
Stressiherkkä koira kerää itselleen negatiivista stressiä normaaleista arjen tilanteista ja ympäröivästä maailmasta ongelmaksi asti. Yleensä stressiherkkyys voidaan liittää hyvin epävarmaan hermorakenteeseen. Normaalit äänet, hajut, valot ja yleisesti ottaen rauhallisesta kotielämästä poikkeavat asiat väsyttävät koiraa epänormaalin paljon ja saavat sen hermostuneeksi/ahdistumaan. Pahimmillaan koira tarvitsee jatkuvaa lääkitystä selvitäkseen normaalista elämästä.

Yliseksuaalisuus-otsikon alle on eriteltynä hormonaalinen yliseksuaalisuus sekä stressin purkua kuvaava yliseksuaalinen toiminta. Molemmissa näyttäisi olevan mukana perinnöllisiä elementtejä ja varsinkin hormonaalista yliseksuaalisuutta havannankoirissa tuntuisi löytyvän paljon.
Hormonaalisesti yliseksuaalinen koira merkkailee yleensä häiritsevän paljon niin kotona, kyläillessä, näyttelypaikoilla, kuin esim. julkisissa tiloissa. Tällainen koira merkkaa yleensä kaikkea, mikä kohdalle osuu kuten esim. ihmisten kasseja, ihmisten jalkoja, verhoja, toisia koiria yms. sopimatonta. Koiralla voi olla myös voimakasta ja pitkittynyttä syömättömyyttä naapuruston tyttöjen tai, nartun kohdalla sen oman, juoksukierron mukaan. Hormonaalisesti yliseksuaalinen koira pyrkii myös yleensä nylkyttämään kaikkea ja kaikkia voimakkaistakin kielloista huolimatta. Yksi merkki yliseksuaalisuudesta ovat myös poikkeuksellisen

nuorena alkaneet ja uusivat eturauhasvaivat. Hormonaaliseen yliseksuaalisuuteen liittyvä käytös loppuu/helpottuu huomattavasti yleensä, kun koira steriloidaan/kastroidaan.
On tärkeää, että omistajat erottavat kuitenkin stressin purkamiseen käytetyn nylkyttämiskäytöksen tuota edellä mainitusta hormonaalisesta käytöksestä. Koira voi käyttää nylkyttämistä myös korkeaksi nousseen stressitilansa purkamiseen. Esimerkiksi lelujen nylkyttäminen, kun kotona on paljon vieraita tai kun koira on päivän aikana kohdannut tilanteita, mitkä ovat nostaneet sen stressitasoa. Näissä tilanteissa stressi on voinut olla myös positiivista stressiä. Koiralle nylkyttäminen on vain tapa laukaista korkeaksi kohonnutta tunnelataustaan.

Ylipehmeys- otsikon alle kirjataan koirat, joilla on ongelmallisen heikko palautumiskyky. Tällaiset koirat jäävät ns. miettimään/muistelemaan pieniäkin epämiellyttäviä tapahtumia/tilanteita. Trimmaajalla käyminen voi muodostua erittäin pelottavaksi, kun ko. paikassa kerran jouduttiin aukomaan yksi takku ja se tukisti hiukan. Eläinlääkärillä käyminen voi olla erittäin pelottavaa, kun rokotukset hiukan nipistivät. Lenkillä tuuli puhalsi viikko sitten nurkan takaa tyhjän muovipussin koiran eteen ja ko. risteystä lähestytään vielä tänäänkin varuillaan, jos se muovipussi vaikka taas hyökkää sieltä pelottelemaan koiraa. Ylipehmeät koirat tarvitsevat yleensä paljon kannustusta omistajiltaan ja paljon erilaisia onnistumisen tunteita vahvistaakseen itsetuntoaan.

Pakko-oireet ovat koiran neuroottisesti toistamia, pakonomaisia tekoja. Havannankoirissa luonnetyöryhmä ei ole tavannut, kuin pakonomaista hännän jahtaamista. Koira siis jahtaa häntäänsä eikä lopeta sitä kielloista tai jopa fyysisestä estämistä huolimatta. Muita pakko-oireita koirilla on esim. kylkensä imeskely (ilman fyysistä sairautta) niin, että koira vahingoittaa itseään.

Ikääntymiseen liittyvät käyttäytymisoireet-otsikon alle kerätään vanhalla koiralla yleensä ilmeneviä dementian kaltaisia ongelmia. Näitä voivat olla esimerkiksi se, että koira eksyy kotona, vaikka näkökyky on pysynyt ennallaan, yrittää yleensä oven saranapuolelta sisään, vaeltaa päämäärättömästi tutussa tilassa ja koiran unirytmi hajoaa.
Ikääntymiseen liittyviin ongelmiin kuuluvat myös heikentynyt päättely- ja toimintakyky. Koira ei enää suoriudu helpoista ongelmanratkaisutehtävistä, mistä se on aikaisemmin selvinnyt ja se tarvitsee oman ihmisensä tukea aikaisempaa enemmän selvitäkseen esimerkiksi tutusta reitistä tai tempusta. Myös hoitotoimenpiteet yleensä vaikeutuvat, kun iho ohenee (kosketusherkkyys lisääntyy) ja/tai epävarmuus lisääntyy aistien heikentyessä.
Näissä ilmoituksissa on erityisen tärkeää, että ilmoittaja kertoo, missä iässä ongelmat ovat alkaneet.

Lääkitys käyttäytymisoireisiin (feromonipannat, Serene-UM tms., kemiallinen kastraatio, rauhoittavat, mielialalääkkeet yms.) kirjataan ne koirat, jotka tarvitsevat jonkunlaista lääkitystä selvitäkseen normaaleista elämän tilanteista. Tänä päivänä joudutaan entistä enemmän käyttämään erilaisia lieviä tai jopa voimakkaampia reseptilääkkeitä koiran henkisen hyvinvoinnin takaamiseksi. Lievemmissä ongelmissa lääkitystä käytetään vain koulutusajanjakson tukena, kun muokataan koiran käytösongelmia, mutta vakavammissa tapauksissa joudutaan turvautumaan jatkuvaan/päivittäiseen lääkitykseen.
Koira voi esimerkiksi tarvita aina yksin jäädessään feromonipanna/-haihduttimen, koira ei pysty elämään stressitöntä elämää ilman kemiallista kastraatiota. Koira tarvitsee kotona annettavan esilääkityksen pystyäkseen menemään eläinlääkäriin tai rauhoittavia trimmaamossa asioimiseen.

Toivomme, että kaikki luonne- ja käytösongelmista kärsivien havannankoirien omistajat ilmoittaisivat ongelmista yhdistyksen julkiselle listalle, jotta tulevaisuuden havannanakoirat eivät kärsisi näistä hyvinvointiongelmista ja sitä kautta olisivat omistajilleen helpompia perheenjäseniä. Ilmoituksen terveys- ja käytösongelmien listalle voit tehdä Havannalaiset ry:n kotisivuilla, Ota yhteyttä -> Terveystietolomake.

Luonnetyöryhmän ja jalostustoimikunnan puolesta

Susanna Thomander